

סוף מעשה במחשבה תחילה

נקודת מחשבה מפרשת השבוע לחיי המעשה

תגדל. תבין!

הציבור לתת תמיד שמן זית להעלות נר תמיד".
בדרך הפשט כמובן שכוונתו היא לכך שמצוות נתינת
השמן היא כל זמן שהמקדש קיים, אולם אם מצווה זו
ניתנה לדורות עולם, וה'אבן עזרא' עצמו משתמש בלשון
"מצווה עולמית", כדאי להתבונן אפוא היכן מצווה זו
פוגשת אותנו גם היום.

הכיתה סערה וגעשה.

שלושים ילדים נחלקו למספר קבוצות
והתווכחו בלהט על אופי מסיבת
הפורים שרצו לקיים בכיתה. תוך כדי
הוויכוח התלהטו הרוחות והילדים
החלו להעליב אלו את אלו. מילות גנאי
התעופפו באוויר, פגיעות אישיות,
עלבונות והטחות נזרקו מפייהם בלי
לחשוב.

הדפיקות החזקות על השולחן החזירו
אותם בכוח למציאות. המורה עמד
ליד שולחנו ופניו חמורות סבר.

אט אט השתררה דממה בכיתה.
הילדים התפזרו למקומם בפנים
מבוישות על שנתפסו בקלקלתם.

להפתעתם הרבה, במקום שהמורה יבטל את המסיבה
לחלוטין ואף יעניש אותם, ניגש המורה ללוח, צייר קו
ישר באורך 30 סנטימטרים, והציע להם אתגר: "מי מכם
יכול לקצר את הקו הזה? אתם מוזמנים להציע הצעות".

"תקצר מלמעלה", צעק תלמיד מהיר. "מה פתאום?"
התנגד רעהו, "מלמטה עדיף". השלישי בכלל היה יצירתי
והציע 'לקפל' את הקו לשניים כך שיהיה קצר יותר.

המורה עצר לרגע והבהיר את כוונתו: "עליכם לקצר את
הקו בלי לגעת בו כלל!"

המפעל כולו שידר חריצות. המנהל שנשכר לניהול
משאבי אנוש הסתובב במפעל לראשונה בתפקידו
החדש, העובדים התרוצצו, המכונות פעלו, התפוקה
הייתה נהדרת. המנהל חיפש להוכיח את כישרונותיו
ביעול תפקידי העובדים.

בחור שנשען על הקיר בחוסר מעש וידיו בכיסי מכנסיו
הרתיח את דמו של המנהל החדש.
המנהל צלצל בפעמון האזעקה והמפעל
כולו שבת.

"כמה אתה מרוויח לשבוע?" צעק
המנהל לעיני כולם על הבחור המבוהל.

"500 שקלים, אדוני", השיב הבחור.

"קח 2,000 שקלים", שלף המנהל
חבילת שטרות מכיסו, "ואיני רוצה
לראות אותך במפעל הזה יותר!"

הבחור הנבוך לקח את הכסף והסתלק.

המנהל - מרוצה מהמשמעת הגבוהה
שהפגין מול העובדים ביומו הראשון -
הסתובב אל העובדים ושאל: "מה היה
תפקידו של הבטלן הזה פה?"

"אם אתה מתכוון לשליח הפיצה", השיב אחד העובדים,
"הוא בסך הכל חיכה שיביאו לו טיפ..."

* * *

"ואתה תצווה את בני ישראל וייקחו אליך שמן זית זך
כתית למאור להעלות נר תמיד".

הלשון "ואתה תצווה את בני ישראל", חריגה ביחס
למצוות התורה שציווה ה' את משה לאמור לבני ישראל
או לדבר אליהם. רבנו אברהם אבן עזרא מבאר את
השינוי: "וטעם ואתה תצווה - שהיא מצווה עולמית על

להגדיל קו
בלי לגעת בו

"כתית למאור"
מצווה עולמית

דממה השתררה שנית בכיתה. הילדים ניסו לחשוב איך מקצרים קו בלי לגעת בו. התנהגותם המבישה פרוחה מזכרונם והם ניסו להבריק פתרון שיניח את דעת המורה.

לאחר דקות ארוכות וניסיונות כושלים, ניגש המורה שנית אל הלוח וצייר בסמיכות לקו הראשון קו נוסף באורך 50 סנטימטרים.

מהירי התפיסה שבין התלמידים חייכו למראה הפתרון הפשוט והגאוני, והמורה הסביר: "כדי להיות גדולים יותר ממישהו, אין צורך להקטין אותו. עדיף יותר להגדיל את עצמך..."

נראה לבאר בדרך רמז לשון הפסוק: "ואתה תצווה", תצווה מלשון חיבור - צוותא, "את בני ישראל", שהגדולים לא יראו פחיתות כבוד לעסוק בתורה עם הקטנים מהם בחכמה, ללמד אותם, להשיב על שאלותיהם ולהסביר להם מה שהם מתקשים בו.

כבר אמרו חז"ל "ומתלמידי יותר מכולם". כיצד זה עובד? על מנת להשיב לשאלותיו של הקטן מוכרח הגדול לרדת ממדרגתו ולצמצם את שכלו עד שיוכל להסביר

לקטן ממנו עד שיבין. 'סוד החכמה' - אמרו הקדמונים - 'צמצום'. הצמצום והריכוז מסייעים בידי האדם להבין לעומק יותר ובצורה איכותית הרבה יותר.

"וייקחו אליך" - על ידי שהגדול מתאמץ ומסייע לקטן, הוא מגלה שלא הוא נתן משלו לקטן, אלא אף קיבל בזכותו, לשון 'לקיחה', "שמן זית זך", לימודו זך ונקי באופן מבורר ביותר.

* * *

לא רק בלימוד תורה הדברים אמורים, ולא רק ב'גדול' ו'קטן' בשנים.

לכולנו יש תחומים שבהם אנו 'גדולים' יותר מהשני. לפעמים אנו רואים פחיתות כבוד או מעמסה בירידה לרמתו של השואל ולהסביר לו לפי

לְמַגְדוֹל וְעַד קָטָן

הבנתו.

לבד מכך שלא משתלם לפטור את השני בזלזול, שכן לפעמים משלמים על זה ב'2,000 שקל' בעוד שההוא רק חיכה ל'טיפ'. אלא שמשתלם וכדאי 'להגדיל את עצמך' - לעבוד על מידותיך, לתת מעצמך.

אתה לא באמת נותן. אתה בעצם לוקח.

"ויאמר המן בלבו למי יחפוץ המלך לעשות יקר וגדולה יותר ממני" (אסתר ו, ו)

לכאורה, שואל בספר 'דברי אברהם', מדוע המן קופץ מיד למסקנה שרק הוא המועמד היחיד לכבוד.

חז"ל למדו מהפסוק "ויאמר המן בלבו", ש'אסתר ברוח הקודש נאמרה'. שכן מי יכול לדעת מה היה בלבו של המן. הנה הצצה ללב שלו. לא נגענו!

בשביל כבוד סטנדרטי לאנשים שאינם רמי מעלה כמוני, יש מספיק מפיקי אירועים ומגשימי חלומות שייתנו לאחשוורוש עצות איך לכבד אנשים. אם אחשוורוש שואל אותי, המן בן המדתא ירום ויגבה, "מה לעשות באיש אשר המלך חפץ ביקרו", חייב להיות שמדובר כאן בכבוד יוצא מגדר הרגיל שהמלך חפץ להעניק למישהו.

היחיד בכל מאה ועשרים ושבע המדינות שמבין פה כבוד אמיתי מהו - זה אני! המן! בשביל זה אחשוורוש מכניס אותי בשלוש בלילה כשהוא עם גלימת שינה ומבקש ממני עצה לכבוד שטרם נראה כמותו. רק אני אדע לספק לו את הסחורה.

רגע רגע, למי עוד אפשר לרצות בכלל להעניק כבוד כזה גדול חוץ ממני עצמי?! טיפש שכמוני, איך לא קלטתי שיש רק אפשרות אחת: למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני?!

אההסס - מכחכח המן בגרונו ומכריז בניגון - "יביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך..."

"ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת" (כח, ב)

לכאורה פסוק זה סותר לתחילת הציווי על מלאכת המשכן וכליו ובגדי הכהונה, שם נאמר "וייקחו לי תרומה", ודרשו חז"ל "לי - לשמי". דהיינו שכל עבודת המשכן תיעשה לשם שמים. ואילו כאן מצווה משה לעשות בגדים לאהרן "לכבוד ולתפארת".

בספר 'מיכל מים חיים' ביאר על פי דברי רבי יוחנן בגמרא (שבת קיג:) שקרא לבגדיו "מכבדותי", דהיינו שהבגד מכבד את האדם.

דבר זה שהבגד מכבד את לובשו, הוא רק כאשר הלבוש מתאים ללובש. כגון תלמיד חכם אמיתי שמתעטר באצטלא דרבנן, הבגד הולם את מידותיו ומכבד אותו. אולם בור וריק שינסה להתהדר באצטלא לא לו וילבש חלוקא דרבנן, הרי יתפוך ללעג וקלס ותחת כבוד ינחל ביזיון.

לכן נאמר כאן "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך", שכיון שאהרן מתנהג בקדושה ובטהרה, הרי לבד ממנה שבגדים אלו ילבש לשם שמים, אף יקבל מכך "לכבוד ולתפארת".

בנוסף יש כאן גם רמז לדורות, ש'אהרן' - תלמידי החכמים שבכל דור ודור - יראו להתנהג באופן היותר נעלה, על מנת ש'בגדי הכהונה' שהם לובשים יהיו אכן לכבוד ולתפארת ולא חלילה להפך.

זיכרון אחד עולה

למראה פניו התמהות של שכנו, הסביר ר' מרדכי: "משך כל החתונה הרגשתי הכרת הטוב גדולה עבורך. שכן בלעדך לא יכולתי להרגיש בנוח בחתונה. לכן נטלתי עבורך מספר חתיכות עוגה משובחות ועטפתי אותן במפה".

הנמשל, אומר המגיד מדובנא, כיון שנתלבש אליהו הנביא בדמותו של חרבונה לצורך הצלת ישראל, לכן כהכרת הטוב אנו מגישים מדי שנה לחרבונה 'עוגות מן החתונה', ומזכירים את שמו בתואר 'זכור לטוב'.

מבאר המלבי"ם שהזיכרון האמור באבני השוהם, היה העלאת זכר מסירותם של השבטים הקדושים שפרסמו את שמו של השם יתברך בעולם, ובניהם אחריהם - בני ישראל - ממשיכים בדרכם זו.

למרות שבני יעקב נחלקים לי"ב שבטים, עדיין הם עם אחד שמאמינים בבורא אחד ותורה אחת, והרי הם מכריזים תדיר "אתה אחד ושמן אחד", והקב"ה עונה לעומתם "ישראל גוי אחד בארץ".

בכתיבת השמות על שתי אבנים בחלוקה לשישה שמות בכל אבן, אנו 'מזכירים' שלמרות שמדובר בשבטים שונים ובחלקים שונים - כולנו מאוחדים על אותו בגד ועל אותה תורה לייחדא שמא דקודשא בריך הוא. באופן זה - עולה זכרונו תדיר לפנינו לטובה.

את הבגד, אבל שכח שביום שני בערב יש לו חתונה שבה הוא מוכרח להגיע עם בגדי שבת.

כעת עמד מול הארון הפתוח וגילה שאין ברשותו בגד ראוי לשמו.

הוא התלבט וחכך בדעתו מה ניתן לעשות בזמן שהלך והתקצר במהירות רבה, ולבסוף החליט שלמרות אי הנעימות הכרוכה בכך, ידפוק בדלת של שכנו - שמידות גופם תואמות - ויבקש ממנו להשאיל לו את בגד

הוא לקח בחשבון שיש לו את כל השבוע לתקן את הבגד, אבל שכח שביום שני בערב יש לו חתונה שבה הוא מוכרח להגיע עם בגדי שבת

השבת שלו לצורך החתונה.

השכן שפתח את הדלת נענה בשמחה לבקשה, הביא אל הדלת שניים שלושה בגדי שבת והגיש במאור פנים לר' מרדכי שיבחר בעצמו איזה בגד מתאים יותר למידותיו.

למחרת דפק ר' מרדכי שוב בדלתו של השכן. בידו האחת הגיש את בגד השבת ובידו השנייה הושיט צלחת עטופה במפית נייר יפה. "זה בשבילך".

"ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזיכרון" (כח, יב)

בין יתר בגדי הכהונה נצטווה משה לקחת שתי אבני שוהם ולפתח עליהן את שמות השבטים. "שישה משמותם על האבן האחת ואת שמות שישה הנותרים על האבן השנית כתולדותם". את האבנים נצטווה משה לשים על כתפות האפוד, "ונשא אהרן את שמותם לפני ה' על שתי כתפיו לזיכרון".

והמפרשים עומדים על התמיהה מהו זיכרון זה, הן ודאי שזוכר הקב"ה כל הנשכחות ואין הוא זקוק לתזכורת.

בסיום קריאת המגילה אנו מכריזים "וגם חרבונה זכור לטוב".

חרבונה זה, הוא "אחד מן הסריסים לפני המלך" שאמר לאחשוורוש על רצונו של המן לתלות את מרדכי על העץ. אמירה זו הובילה לתלייתו של המן על העץ.

במדרש (אסתר רבה י, ט) מבואר שאליהו הנביא זכור לטוב נתלבש בדמותו של חרבונה והוא שאמר לאחשוורוש על המן.

אם כן, שואלים המפרשים, מדוע איננו מכריזים "וגם אליהו זכור לטוב", מדוע להזכיר את חרבונה על מעשה שכלל לא עשה...

הלחץ של ר' מרדכי גבר מרגע לרגע.

בגד השבת שלו נקרע בשבת האחרונה בצורה שלא מאפשרת לו ללבוש אותו טרם שישלח אותו לתיקון ותפירה מקצועיים. הוא לקח בחשבון שיש לו את כל השבוע לתקן

חֶשְׁבָה לְטוֹבָה

פנינים מפרד"ס התורה

הכניסה לפרדס: "ונשמע קולו בבואו אל הקודש" (כח, לה)

בנו של חזן הקהילה בברלין לא ניחן בקול ערב ולא ביכולת מוזיקלית טובה. אבל אביו - בגאווה הורית - היה בטוח שבנו נמנה בין טובי החזנים, לכן הפעיל האב את כל קשריו כדי שבנו ייכנס כממלא מקומו, בתשלום כמובן, כשהוא אינו נמצא.

בשביל הרושם הראשוני העמיד החזן את בנו לתפילת מוסף של חג. הצעיר ניגש לעמוד וניסה לחקות את אביו בנוסח המיוחד שבו עורר את המתפללים במילים "ומפני חטאינו גלינו מארצנו... ואין אנחנו יכולים לעלות וליראות... בבית בחירתך".

לאחר התפילה ניגשו פרנסי הקהילה אל רבי צבי הירש לוי, ושאלו לדעתו על אודות החזן הצעיר.

"ה'מפני חטאינו", נענה רבי צבי הירש, "הרי הוא של האב. ה'ואין אנחנו יכולים' - הוא של הבן..."

פשט: "פעמון זהב ורימון" (כח, לד)

יש להבין מה עניינם של פעמוני הזהב בדרך הפשט בבגדי הכהונה. כמו שמציין הרמב"ן "מפני שאין בהם צורך בלבישה ואין דרך הנכבדים לעשות כן".

והרמב"ן מבאר תחילה שהפשט הפשוט הוא שמידת דרך ארץ היא, שהנכנס להיכל המלך יודיע על בואו קודם לכן וייטול רשות, ולא ייכנס בלי רשות למקום המלכות. "כי הבא בהיכל מלך פתאום", אומר הרמב"ן, "חייב מיתה בטכסיסי המלכות, כעניין אחשוורוש", שאמרה אסתר למרדכי "כל איש ואשה אשר יבוא

אל המלך אל החצר הפנימית אשר לא ייקרא - אחת דתו להמית".

רמז: "ורקיקי מצות משוחים בשמן" (כט, ב)

אמרו חז"ל (יומא ט). שבית המקדש השני היה קיים במשך ארבע מאות ועשרים שנה.

אומר החיד"א ב'נחל קדומים': 'רקיקי' בגימטריה ארבע מאות ועשרים, כמניין השנים שבית המקדש השני עמד על תילו. וסיבת חורבנו הייתה בשל שנאת חינום שהייתה ביניהם, וזה רמז המילה 'מצות'.

אלא שאם היו מראים את שנאתם כלפי חוץ, ייתכן שהיה זה פחות גרוע, אלא שהם היו 'משוחים בשמן', כלפי חוץ הראו עצמן כאוהבים זה את זה, אך דיבוריהם זה שלא בפני זה היו דוקרים ופוגעניים, כנאמר בפסוק "רכו דבריו משמן והמה פתיחות".

דרש: "ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו" (כח, ל)

בשני אופנים יכולים עם ישראל להתקיים בעולם הזה. האופן האחד הוא שהם אדוקים בתורה - לומדים אותה ומקיימים את מצוותיה. האופן השני הוא שגם אם אינם שומרים על מצוות התורה, אלא שיש ביניהם אחדות, הרי הם זוכים להינצל. [וכן היה רבי אלעזר הקפר אומר... גדול השלום שאפילו עובדין עבודת אלילים ויש שלום ביניהן, כביכול אין שכינה יכולה לנגוע בהן, שנאמר 'חבור עצבים אפרים הנח לו'"] (מסכת דרך ארץ זוטא פרק תשיעי).

בדרך דרש מבאר הגאון רבי שלמה קלוגר, שזהו "משפט בני ישראל" שהיה אהרן נושא על לבו: או 'האורים', על ידי לימוד התורה המאירה את העולם ואת נשמת האדם הלומד, או 'התומים', ששלום ביניהם והם נוהגים באחוה ורעות זה עם זה. רק בדרכים אלו יש לישראל קיום והם יכולים לעמוד.

[בסיום המגילה (אסתר ט, ל) נאמר "וישלח ספרים אל כל היהודים... דברי שלום ואמת", ולפי דברי הגרש"ק ימי הפורים מסוגלים לחיזוק גדול הן בריבוי שלום בין הבריות והן בלימוד התורה הקדושה.]

סוד: "ואתה תצווה את בני ישראל" (כז, כ)

האותיות ו"ה שבסיום המילה 'תצווה', יחד עם המילה 'את', דהיינו שבני ישראל יחברו את האות ו' עם האות ה' יחד. על ידי כך ייעשה ייחוד שלם.

כיצד ניתן לגעת בהשגות אלו גם לפי דרגתנו, ולו במעט?

מבאר בספר 'דברי אלימלך': "ויקחו אליך שמן זית", ה'שמן' הינו רמז לחסד (אהבה), לתוצר הסופי שהוא מעודן וטוב לאכילה, 'זית' הוא רמז לגבורה (יראה), שכן הפרי קשה וטעמו מר ולא ראוי לאכילה טרם שיכבשו אותו.

הייחוד שבין האהבה ליראה, החיבור שבין החסד לגבורה, בין האות ה' (חסד) לאות ו' (גבורה) - יוצר יחד את הייחוד השלם, ועל ידי כך תיעשה עבודת האדם "וך כתית למאור להעלות נר תמיד".